

EU zabranila opasan insekticid

Автор(и): Растителна заштита
Дата: 06.03.2020 Број: 3/2020

Insekticid klorpirifos sada se smatra vrlo toksičnim. Pretpostavlja se da oštećuje mozak i živce ljudskih i životinjskih embrija. Unatoč tome, dugi niz godina naširoko se koristio u EU, uključujući i u tretmanu citrusa. Kemijska tvar je sukcesivno dobivala odobrenja za uporabu na području Unije, unatoč snažnoj kritici. U siječnju 2020. isteklo je njeno prethodno odobrenje i, službeno od 10.01.2020., klorpirifos i klorpirifos-metil zabranjeni su za uporabu na europskom tržištu.

Strategija "od polja do stola" i smanjenje uporabe kemijskih pesticida

Europska komisija izglasala je neobnavljanje odobrenja za uporabu klorpirifosa nakon isteka njegova važećeg odobrenja, koje je vrijedilo do početka siječnja 2020. Na taj je način Komisija usvojila procjenu Europske agencije za sigurnost hrane (EFSA), koja je svoje izvješće o ovom insekticidu predstavila početkom srpnja 2019. Zabrinutost EFSA-e je da klorpirifos može dovesti do genotoksičnih i neuroloških učinaka tijekom razvoja ljudskog embrija i, općenito, može biti štetan za ljudsko zdravlje.

EU povjerenica za zdravlje i sigurnost hrane, Stella Kyriakides, istaknula je na redovnom sastanku Komisije: "Zaštita građana od opasnih kemikalija jedan je od prioriteta mog mandata i Europskog zelenog plana. Komisija neće oklijevati zabraniti pesticide za koje je dokazano da imaju štetne učinke na zdravlje. Sada pozivam države članice da uklone proizvode koji sadrže ove dvije tvari sa svojih nacionalnih tržišta."

Kao dio Europskog zelenog plana, u prvoj polovici 2020. Komisija će predstaviti strategiju "od polja do stola", čiji je jedan od ciljeva značajno smanjenje ovisnosti o kemijskim pesticidima, gnojivima i antibioticima te rizika od njih i njihove uporabe.

Pripravci koji sadrže klorpirifos koriste se za suzbijanje lisnih uši, voćnih mušica i drugih štetnika. Također se naširoko primjenjuju u uzgoju voća, povrća i žitarica, kao i u vinogradarstvu i šumarstvu. Proizvodi koji sadrže klorpirifos distribuiraju se u ukupno 20 europskih zemalja. U južnoj Europi velik dio proizvodnje citrusa također se tretira ovim insekticidom. Značajan udio proizvoda u EU s dokazanom prisutnošću klorpirifosa su uvezena roba.

U nekim zemljama EU opasni insekticid bio je zabranjen čak i prije rasprave o nastavku njegove uporabe. U Njemačkoj je, na primjer, klorpirifos zabranjen od 2009., ali mnoga kontaminirana hrana ulazi na tržište putem uvoza. Prema izvješću "Süddeutsche Zeitung", 2017. svaka treća uvezena grejpfruta i naranča te svaka četvrta mandarina bili su kontaminirani ostacima insekticida. Tragovi klorpirifosa također su pronađeni u svakom petom uzorku uvezenih paprika.

Koliko je klorpirifos toksičan?

Aktivna tvar klorpirifos odobrena je u EU od 2006., a od tada je odobrenje produžavano nekoliko puta. Rizici su dugo poznati: sredinom 2000-ih znanstvenici su u dvije uzastopne dugoročne studije utvrdili da čak i male količine klorpirifosa imaju negativan učinak na razvoj embrija.

Djeca žena koje dođu u kontakt s klorpirifosom tijekom trudnoće kasnije imaju manje izražene reflekse, veći rizik od poremećaja pažnje s hiperaktivnošću i drugih poremećaja u razvoju. Nekoliko naknadnih studija podupire

početno istraživanje. Kao odgovor, zabranjena je uporaba klorpirifosa u zatvorenim prostorima – na primjer u mamcima ili sprejevima protiv insekata – što je, prema studijama, također imalo pozitivan učinak. Međutim, Američka agencija za zaštitu okoliša (EPA) odbacila je zabranu u poljoprivredi u ljeto. Vjerojatno će preispitati svoju odluku krajem 2020.

S obzirom na poznate rizike, klorpirifos nije trebao biti одобрен kao insekticid u EU, ali dugi niz godina bio je ključni dio portfelja tvrtki koje se bave proizvodima za zaštitu bilja, kako su u prosincu izvijestili Bayerische Rundfunk (BR) i dnevne novine "taz". Prema izvješćima, koja odražavaju studije o opasnostima kemijske tvari, tijekom postupka nisu uzeti u obzir svi podaci, već samo zaključci izvješća koja obično financira industrija.

Tako je u studiji na životinjama provedenoj već 1998. utvrđeno da su mozgovi mladih štakora manji od mozgova njihovih roditelja i da imaju određene poremećaje u razvoju kada su odrasle životinje jele proizvode koji sadrže klorpirifos.

Postupak povlačenja s tržišta

Odmah nakon stupanja na snagu odluke Europske komisije o zabrani uporabe klorpirifosa i klorpirifos-metila, sve države članice EU dužne su povući svoja odobrenja za te dvije kemikalije.

Nakon toga, mogu odobriti prijelazno razdoblje od do tri mjeseca za uporabu, skladištenje ili zbrinjavanje.